

Strafrecht

Bronnenboek

Mr. Lydia Janssen

juridischjuist.info

Serienummer:

Licentie:

Voor het activeren van de licentie kijk op pagina 10 van dit boek.

Te activeren tot:

Colofon

Uitgeverij: Edu'Actief b.v.
0522-235235
info@edu-actief.nl
www.edu-actief.nl

Auteur: mr. Lydia Janssen

Cartoons: Remco Brouwer
Beeldredactie: Edu'Actief b.v. en mr. Paul Bles
Omslagfoto: Erik Karst Fotografie

Titel: Strafrecht
ISBN: 978 90 3723 557 9

© Edu'Actief b.v. 2016

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet kan men zich wenden tot de Stichting PRO (www.stichting-pro.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Edu'Actief, te vinden op www.edu-actief.nl.

Inhoud

Voorwoord	9
1. Inleiding strafrecht	11
1.1 Inleiding	11
1.2 Inhoud en doel van het strafrecht	11
1.3 De bescherming van art. 1 Sr	13
1.4 Materieel en formeel strafrecht	14
1.5 De rechtsbronnen van het strafrecht	15
1.6 Samenvatting	19
1.7 Kernbegrippen	19
1.8 Vragen en opdrachten	21
2. Wetboek van Strafrecht	23
2.1 Inleiding	23
2.2 Opbouw en inhoud	23
2.3 Misdrijven en overtredingen	24
2.4 Belang van het onderscheid tussen misdrijven en overtredingen	25
2.5 Reikwijdte van het Wetboek van Strafrecht	26
2.6 Samenvatting	27
2.7 Kernbegrippen	27
2.8 Vragen en opdrachten	28
3. De strafbepaling	29
3.1 Inleiding	29
3.2 Opbouw van een strafbepaling	29
3.3 Bestanddelen	31
3.4 Wederrechtelijkheid en schuld	32
3.5 Verschillende vormen van opzet	34
3.6 Samenvatting	35
3.7 Kernbegrippen	36
3.8 Vragen en opdrachten	37
4. Vermogensdelicten	39
4.1 Inleiding	39
4.2 Diefstal met braak (art. 311 Sr) en diefstal met geweld (art. 312 Sr)	39
4.3 Afpersing (art. 317 Sr)	40
4.4 Chantage (art. 318 Sr)	40
4.5 Verduistering (art. 321 Sr)	41
4.6 Oplichting (art. 326 Sr)	41
4.7 Samenvatting	42
4.8 Kernbegrippen	43
4.9 Vragen en opdrachten	44

5.	Poging en deelneming	47
5.1	Inleiding	47
5.2	Poging	47
5.3	Strafbare voorbereiding	50
5.4	Deelneming	50
5.5	Uitlokken	52
5.6	Doen plegen	53
5.7	Medeplichtigheid	54
5.8	Samenvatting	54
5.9	Kernbegrippen	55
5.10	Vragen en opdrachten	56
6.	Vernieling en openlijke geweldpleging	59
6.1	Inleiding	59
6.2	Vernieling (art. 350 Sr)	59
6.3	Baldadigheid (art. 424 Sr)	60
6.4	Vernielen van computergegevens (art. 350a en 350b Sr)	60
6.5	Openlijke geweldpleging (art. 141 Sr)	61
6.6	Samenvatting	62
6.7	Kernbegrippen	62
6.8	Vragen en opdrachten	63
7.	Strafuitsluitingsgronden	65
7.1	Inleiding	65
7.2	Overmacht in de zin van noodtoestand (art. 40 Sr)	65
7.3	Noodweer (art. 41 lid 1 Sr)	67
7.4	Noodweerexces (art. 41 lid 2 Sr)	67
7.5	Wettelijk voorschrift (art. 42 Sr)	67
7.6	Ambtelijk bevel (art. 43 Sr)	68
7.7	Onbevoegd gegeven ambtelijk bevel (art. 43 lid 2 Sr)	68
7.8	Ontbreken materiële wederrechtelijkheid	69
7.9	Psychische overmacht (art. 40 Sr)	69
7.10	Ontoerekenbaarheid (art. 39 Sr)	70
7.11	Avas	70
7.12	Geen vrijspraak maar ontslag van rechtsvervolging	70
7.13	Samenvatting	71
7.14	Kernbegrippen	71
7.15	Vragen en opdrachten	72

8.	Geweldsdelicten	75
8.1	Inleiding	75
8.2	Doodslag (art. 287 Sr)	75
8.3	Moord (art. 289 Sr)	76
8.4	Eenvoudige mishandeling (art. 300 en 301 Sr)	77
8.5	Zware mishandeling (art. 302 en 303 Sr)	77
8.6	Dood of zwaar lichamelijk letsel door schuld (art. 307 en 308 Sr)	78
8.7	Samenvatting	79
8.8	Kernbegrippen	79
8.9	Vragen en opdrachten	80
9.	Straffen en maatregelen	81
9.1	Inleiding	81
9.2	Strafdoelen	81
9.3	Gevangenisstraf	82
9.4	Hechtenis, taakstraf en geldboete	84
9.5	Maatregelen	86
9.6	Jeugdstrafrecht	88
9.7	Samenvatting	90
9.8	Kernbegrippen	91
9.9	Vragen en opdrachten	93
10.	Het strafproces	95
10.1	Inleiding	95
10.2	Inhoud van het strafprocesrecht	95
10.3	Rechtsbronnen van het strafprocesrecht	96
10.4	Gebondenheid aan de wet	97
10.5	Drie fasen van het strafproces	98
10.6	Karakter van het strafproces	100
10.7	Personen in het strafproces	100
10.8	Samenvatting	103
10.9	Kernbegrippen	104
10.10	Vragen en opdrachten	105
11.	De verdachte	107
11.1	Inleiding	107
11.2	Wettelijke omschrijving verdachte	107
11.3	Rechten van de verdachte	109
11.4	Samenvatting	111
11.5	Kernbegrippen	111
11.6	Vragen en opdrachten	112

12. De opsporingsambtenaar en het Openbaar Ministerie	113
12.1 Inleiding	113
12.2 Taak en positie van de opsporingsambtenaar	113
12.3 Algemeen en buitengewoon opsporingsambtenaar	114
12.4 De officier van justitie en het Openbaar Ministerie	115
12.5 Hulpofficier van justitie	115
12.6 Opsporen en vervolgen	116
12.7 Samenvatting	117
12.8 Kernbegrippen	118
12.9 Vragen en opdrachten	119
 13. De dwangmiddelen	 121
13.1 Inleiding	121
13.2 Het karakter van dwangmiddelen	122
13.3 Staande houden	123
13.4 Aanhouden	124
13.5 Ophouden voor onderzoek	125
13.6 In verzekering stellen	126
13.7 Voorlopige hechtenis	127
13.8 Onderzoek aan lichaam en kleding	128
13.9 Dwangmiddelen tegen minderjarige verdachten	130
13.10 Samenvatting	130
13.11 Kernbegrippen	131
13.12 Vragen en opdrachten	132
 14. Het onderzoek ter terechtzitting	 135
14.1 Inleiding	135
14.2 Absolute en relatieve competentie	136
14.3 De dagvaarding	137
14.4 De zitting	139
14.5 Positie van het slachtoffer	142
14.6 Strafzaken tegen minderjarige verdachten	142
14.7 Beraadslaging: de vier formele vragen	143
14.8 Beraadslaging: de vier materiële vragen van art. 350 Sv	144
14.9 Rechtsmiddelen	146
14.10 Samenvatting	149
14.11 Kernbegrippen	149
14.12 Vragen en opdrachten	151
 15. Wet op de economische delicten	 153
15.1 Inleiding	153
15.2 Het systeem van de WED	153
15.3 Opsporingsbevoegdheden WED	154
15.4 Straffen	154
15.5 Maatregelen WED	155
15.6 Voorlopige maatregelen WED	156
15.7 Samenvatting	157
15.8 Kernbegrippen	157

16. Verkeersrecht	159
16.1 Inleiding	159
16.2 Begrippen in de WAHV	159
16.3 Toezichtbevoegdheden	161
16.4 Procedure	161
16.5 Rechtsmiddelen	162
16.6 Dwangmiddelen bij niet-betalen van de geldboete	163
16.7 Samenvatting	163
16.8 Kernbegrippen	164
16.9 Vragen en opdrachten	165
Register	166

Voorwoord

Voor je ligt een bronnenboek dat hoort bij de methode JuridischJuist.info. JuridischJuist.info is de methode voor de volgende opleidingen:

- Juridisch-administratief dienstverlener (niveau 4)
- Medewerker human resource management (HRM) (niveau 4).

Deze module Strafrecht maakt je op een praktische wijze en in toegankelijke taal vertrouwd met de grondbeginselen van het strafrecht.

In de hoofdstukken over het materieel strafrecht komen onder andere het legaliteitsbeginsel, de opbouw van een strafbepaling, de leerstukken poging en deelneming, de strafuitsluitingsgronden en het stelsel van straffen en maatregelen aan de orde. Ook bevat dit deel een aantal hoofdstukken over vermogensdelicten, vernielingsdelicten en geweldsdelicten.

In de hoofdstukken over het formeel strafrecht worden de posities van de verdachte en zijn raadsman en die van de opsporingsambtenaar, de (hulp)officier van justitie, de rechter-commissaris en de rechter besproken. Ook de vrijheidsbeperkende dwangmiddelen, zoals staande houden, aanhouden, in verzekering stellen en de verschillende vormen van voorlopige hechtenis, komen aan bod. Ter afsluiting van dit deel wordt het onderzoek ter terechtzitting beschreven.

De laatste twee hoofdstukken van het boek gaan kort in op de Wet op de economische delicten en de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften.

Om de stof te verlevendigen zijn veel voorbeelden uit de jurisprudentie opgenomen, vanzelfsprekend in een eenvoudige weergave. Deze jurisprudentie maakt meteen duidelijk welke vragen de wetgeving over het strafrecht in de praktijk oproept en hoe het strafrecht zich voortdurend ontwikkelt.

Deze module bouwt voort op de kennis die de studenten hebben opgedaan in de module Inleiding recht. Het wordt aangeraden om de module Strafrecht in het curriculum te plaatsen na de module Inleiding recht.

Met behulp van de vragen en opdrachten aan het slot van ieder hoofdstuk kun je vaststellen of je de leerstof op toepassingsniveau beheerst. Daarbij is ook een aantal verdiepende opdrachten opgenomen waarbij je vragen moeten beantwoorden over rechterlijke uitspraken.

Op de methodesite www.juridischjuist.info zijn extra vragen, opdrachten en casussen te vinden, onder meer verwerkingsopdrachten die je in staat stellen om te oefenen met juridische modellen. Daarnaast is per boek een ontwikkelingsgerichte toets beschikbaar, waarmee je je kunt voorbereiden op het SPL-examen.

Kwalificatiedossier

Uiteraard worden aan de opleiding eisen gesteld met betrekking tot het uitvoeren van het beroep. De eisen die aan jou worden gesteld om in een bepaald beroep aan de slag te kunnen, staan vermeld in een zogenoemd kwalificatiedossier.

In dit kwalificatiedossier staan kerntaken vermeld. Kerntaken zijn de belangrijkste taken die in een beroep voorkomen. Om deze kerntaken goed onder de knie te krijgen moet je werkprocessen uitvoeren en competenties ontwikkelen. Werkprocessen zijn eigenlijk werkzaamheden die je dagelijks moet uitvoeren. Om dat goed te kunnen doen moet je allerlei competenties ontwikkelen, zoals samenwerken, luisteren, initiatief nemen, vakkennis ontwikkelen en omgaan met stress. De bronnenboeken en de inhoud van de website van de methode Juridischjuist.info zullen je hierbij helpen.

Hoe werkt de methode?

De methode bestaat uit bronnenboeken en een website. Voor elke opleiding heb je een aantal bronnenboeken nodig. In deze bronnenboeken wordt de basistheorie beschreven en worden begrippen uitgelegd. Aan het eind van elk hoofdstuk vind je vragen en opdrachten.

Op de methodesite vind je extra opdrachten en extra bronnenmateriaal. Deze website kun je bereiken via www.juridischjuist.info.

Inloggen

Bij Juridischjuist.info hoort een licentie die toegang geeft tot de website www.juridischjuist.info. Op deze website vind je opdrachten en bronnen, zoals filmpjes en hyperlinks. De licentie moet je eerst activeren.

Het activeren gaat als volgt:

1. Ga naar licentie.edu-actief.nl.
2. Op deze pagina staan vier lege vakken. Vul hier de licentie in die je bij dit product hebt gekregen. De licentie bestaat uit 4 maal 6 tekens en is niet hoofdlettergevoelig.
3. Klik op de knop 'Activeren' en volg de verdere instructies op de website.

Ga naar www.juridischjuist.info. Klik op het blok Studentenmateriaal. Log in met je gebruikersnaam en wachtwoord. Vervolgens krijg je toegang tot de extra opdrachten en de bronnen.

Je kunt hierna twaalf maanden gebruikmaken van het materiaal op www.juridischjuist.info.

Veel succes!

Hoofdstuk 1

Inleiding strafrecht

Na dit hoofdstuk kun je:

- de inhoud van het strafrecht omschrijven
- uitleggen wat het bijzondere is aan het strafrecht
- het verschil uitleggen tussen het materieel en het formeel strafrecht
- de betekenis van art. 1 Sr uitleggen
- de bronnen van het strafrecht noemen.

Casus

Na een nachtelijk cafébezoek krijgen Henk en Bas ruzie over de vriendin van Henk. De zaak loopt helemaal uit de hand. Bas noemt de vriendin van Henk een slet en een hoer. Daarop slaat Henk Bas tegen de grond. De eigenaar van het café belt de politie, die beide mannen meeneemt naar het politiebureau.

1.1 Inleiding

In dit eerste hoofdstuk beschrijven we de inhoud van het strafrecht, leggen we uit wat er zo bijzonder is aan het strafrecht en geven we een indeling van het strafrecht. Ook beschrijven we de vindplaatsen van het strafrecht en gaan we in op de bijzondere betekenis van art. 1 van het Wetboek van Strafrecht (Sr).

1.2 Inhoud en doel van het strafrecht

In het strafrecht gaat het over verboden gedragingen zoals diefstal, doodslag, moord, verkrachting, aanranding, vernieling, belediging en mishandeling. Wie zich schuldig maakt aan dit verboden gedrag, is strafbaar. Heeft de politie aanwijzingen dat er een strafbaar feit is gepleegd, stelt ze een onderzoek in om de waarheid over het strafbaar feit te achterhalen. Wordt door het politieonderzoek duidelijk wat er precies is gebeurd en wie het strafbaar feit heeft gepleegd, dan wordt de zaak aan de rechter voorgelegd. Het is de taak van de rechter om vast te stellen of de verdachte schuldig is en om hem dan een straf op te leggen.

In de casus waarmee dit hoofdstuk begint, gaan Bas en Henk voor onderzoek mee naar het politiebureau. Daar blijkt dat Henk de klappen heeft uitgedeeld in reactie op het schelden van Bas. Op basis van het proces-verbaal dat de politie van de verhoren van Bas en Henk opmaakt, moet de rechter beslissen of Bas zich schuldig heeft gemaakt aan het strafbaar feit belediging en of Henk kan worden veroordeeld voor (zware) mishandeling.

Dit voorbeeld maakt de inhoud van het strafrecht duidelijk. Het strafrecht omschrijft:

- de verboden gedragingen
- de bevoegdheden van politie en justitie
- de gang van zaken tijdens de rechtszaak
- de straffen en maatregelen die kunnen worden opgelegd.

Het bijzondere aan het strafrecht

Het lijkt zo vanzelfsprekend dat er een straf kan worden opgelegd aan iemand die een verbod overtreedt, maar in feite is het toch wel bijzonder. Onze wetgeving kent heel veel geboden en verboden. Zo moet de koper op grond van art. 7:26 van het Burgerlijk Wetboek (BW) de koopsom op tijd aan de verkoper betalen. En de verkoper moet ervoor zorgen dat de zaak die hij verkoopt voldoet aan de afspraken (art. 7:17 BW). Maar nergens in deze wetsartikelen staat dat de koper of de verkoper gestraft wordt als hij zich niet aan zijn verplichtingen houdt.

Daarmee hebben we meteen het bijzondere van het strafrecht te pakken. Het strafrecht bevat verboden en geboden waarop straf staat bij niet-naleving. Anders gezegd: het strafrecht bevat strafbepalingen. Dit zijn verboden en geboden met een straf voor wie zich er niet aan houdt. Bovendien kent het strafrecht een opsporingsapparaat: de politie komt bij een vermoeden van een strafbaar feit in actie, zodat de strafrechter zich over de schuld van de verdachte kan uitspreken en hem een straf kan opleggen. Art. 7:17 en 7:26 BW over de verplichtingen van de koper en de verkoper zijn geen strafbepalingen. Het zijn wel verplichtingen, maar er staat geen straf op. Art. 310 Sr (diefstal) is wel een strafbepaling, want in dit wetsartikel staat op overtreding een gevangenisstraf van maximaal vier jaar.

Bijzonder aan het strafrecht is dus dat het strafbepalingen bevat. Overtreders worden zo nodig opgespoord door de politie, zodat de rechter ze kan berechten.

Wanneer een strafbepaling

Waarom zijn sommige verboden in het strafrecht opgenomen en de meeste andere niet? Bepaalde gedragingen vormen zo'n bedreiging voor de orde en de rust in de samenleving dat de overheid regels heeft gesteld waaraan burgers en bedrijven zich moeten houden. We zeggen dan dat deze gedragingen onze rechtsorde schenden. Zo worden bijvoorbeeld diefstal, vernieling, doodslag en mishandeling gezien als bedreigingen voor de rechtsorde. Daarom zijn ze als strafbepaling in het strafrecht terechtgekomen. Iedereen weet, of kan weten, dat op deze gedragingen straf staat en dat politie en justitie kunnen ingrijpen.

Dat ligt anders bij de plicht van de koper om de koopsom te betalen, of bij de plicht van de verhuurder om voor een goede woonruimte te zorgen. Als de koper of de verhuurder zich niet aan zijn verplichtingen houdt, dan is dit een zaak tussen de koper en de verkoper of tussen de huurder en de verhuurder en geen bedreiging van de rechtsorde. Daarom wordt het (in deze voorbeelden) aan de verkoper en de huurder overgelaten om actie te ondernemen als de andere partij zich niet aan zijn verplichtingen houdt.

Daarmee komen we bij het doel van het strafrecht. Het doel van het strafrecht is de rechtsorde beschermen. Met de rechtsorde wordt bedoeld: de veiligheid en de rust in de samenleving.

Het strafrecht bestaat uit:

- de verboden gedragingen
- de bevoegdheden van politie en justitie
- de gang van zaken tijdens de rechtszaak
- de straffen en maatregelen die kunnen worden opgelegd.

Doel van het strafrecht is de bescherming van de rechtsorde.

1.3 De bescherming van art. 1 Sr

Het strafrecht kan veel invloed hebben op het leven van burgers. Als iemand een strafbepaling overtreedt, kan de rechter hem een straf opleggen. Op die manier kan hij bijvoorbeeld in de gevangenis terechtkomen, of verplicht worden een taakstraf uit te voeren of een geldboete te betalen. Ook biedt het strafrecht politie en justitie de bevoegdheid om iemand die wordt verdacht van een strafbaar feit als verdachte mee te nemen naar het bureau en daar voor enige tijd voor onderzoek 'vast' te houden.

Vanwege de inbreuk die het strafrecht op de vrijheid van burgers kan maken, biedt het strafrecht ook bescherming aan de burgers. Een van de belangrijkste vormen van bescherming staat in art. 16 van de Grondwet (Gw) en in art. 1 Sr.

De bepaling van art. 16 Gw, die ook is opgenomen in art. 1 Sr, biedt twee vormen van bescherming.

1. Geen terugwerkende kracht

Op de eerste plaats verbiedt art. 1 Sr terugwerkende kracht. Dit wil zeggen dat een bepaalde gedraging alleen strafbaar kan zijn als deze gedraging op het moment van de daad al strafbaar was. Gedrag achteraf strafbaar stellen is verboden. Daarmee geeft art. 1 Sr burgers de garantie dat zij weten waar ze aan toe zijn. Ze kunnen alleen worden gestraft voor gedrag dat al strafbaar is op het moment van hun daad. Ze lopen niet het risico dat de overheid hun daden achteraf nog eens strafbaar gaat stellen om hen als het ware 'terug te pakken'.

Wijziging van wet

Hoe moet het nu als de wet verandert? In principe blijft gelden dat het moment van de daad bepalend is voor de strafbaarheid. Maar als de wetwijziging in het voordeel is van de verdachte, dan heeft hij geluk. In dat geval moet de rechter de voor de verdachte meest gunstige bepaling toepassen.

Let op!

Art. 1 Sr noemen we het legaliteitsbeginsel.

Venlose koppelaarster

Een Venlose caféhoudster heeft voor prostitutie een minderjarig meisje ingeschakeld. Het inschakelen van minderjarigen voor prostitutie was strafbaar in de tijd dat dit verhaal speelt, namelijk aan het begin van de twintigste eeuw. Jongeren werden toen pas op hun 23e jaar meerderjarig. Het meisje was op het moment dat de politie de caféhoudster betrapte 21 jaar en dus minderjarig. Een paar dagen later, nog voordat de caféhoudster berecht werd, veranderde de wet, waardoor jongeren vanaf hun 21e jaar meerderjarig werden. Het meisje was dus meerderjarig op het moment van de rechtszaak.

Hoewel de daad strafbaar was op het moment dat de caféhoudster betrapte werd, is ze bij de berechting niet meer strafbaar omdat bij wijziging van de wet de voor de verdachte meest gunstige bepaling moet worden toegepast (HR 3 december 1906, W 1906, 8468).

Tilburgse wapenhandelaar

De dochter van een wapenhandelaar geeft regelmatig demonstraties bij schietverenigingen. In plaats van de wapens iedere keer terug te brengen en veilig op te bergen, houdt zij ze thuis. Dit is in strijd met de voorwaarden waaronder de wapenvergunning is verleend. Daarom moet de vader van het meisje, de bezitter van de vergunning, zich voor de rechter verantwoorden. Toen

de dochter betraapt werd, gold nog de Vuurwapenwet 1919. Op het moment van (het hoger beroep in) de rechtszaak geldt de nieuwe Wet wapens en munitie. Deze nieuwe wet kent een veel lager strafmaximum voor het gedrag van de vader. In de oude wet was de maximumstraf vier jaar of een geldboete van de vierde categorie, in de nieuwe wet is dat drie maanden gevangenisstraf en een (lagere) geldboete van de derde categorie (zie voor de verschillende boetebedragen art. 23 Sr). De rechter oordeelt dat de vader moet worden veroordeeld vanwege de strafbepaling van de oude wet, maar dat daarbij de lagere strafmaxima van de nieuwe wet van toepassing zijn. Dit omdat bij wijziging van wet de meest gunstige bepaling op de verdachte moet worden toegepast (HR 10 december 1991, NJ 1992, 32).

2. Strafbaarstelling alleen bij wet

De tweede vorm van bescherming die art. 1 Sr biedt, is dat alleen een wet gedrag strafbaar kan stellen. Gedragingen kunnen niet op grond van gewoonte of op grond van ongeschreven recht strafbaar zijn. Dit betekent dat de rechter iemand alleen kan veroordelen als hij in een wetboek kan aanwijzen waar het gedrag van de verdachte strafbaar is gesteld. De rechter heeft niet de vrijheid om de strafbepaling een beetje op te rekken of uit te breiden.

Voor het antwoord op de vraag welke overheidsregelingen onder het begrip wet vallen, verwijzen we naar paragraaf 1.5.

Art. 1 Sr biedt op twee manieren bescherming aan de burgers:

1. het verbiedt strafbaarstelling met terugwerkende kracht
2. het bepaalt dat strafbaarstelling alleen mogelijk is bij wet.

1.4 Materieel en formeel strafrecht

Als we het over het strafrecht hebben, lag tot nu toe de nadruk op de strafbepalingen, dat wil zeggen op de verboden gedragingen. Maar het strafrecht bevat meer. Dit rechtsgebied beschrijft ook de wijze waarop strafbare feiten door politie en justitie opgespoord mogen worden, de rechten van de verdachte en de gang van zaken tijdens een strafproces.

Al deze regels van strafrecht kunnen worden ingedeeld in materieel en formeel strafrecht.

Figuur 1.1: Indeling van het strafrecht.

Materieel strafrecht

Het materieel strafrecht bestaat uit de strafbepalingen en de straffen en maatregelen die kunnen worden opgelegd.

Formeel strafrecht

Het formeel strafrecht beschrijft de bevoegdheden van politie en justitie, de rechten van een verdachte, de gang van zaken tijdens de terechtzitting, en rechtsmiddelen zoals hoger beroep en cassatie.

Als er een bepaalde daad wordt gepleegd, kun je in het materieel strafrecht vinden of dit gedrag strafbaar is. In het formeel strafrecht vind je hoe dit strafbaar gedrag kan worden opgespoord en berecht.

Anders gezegd: het formeel strafrecht beschrijft op welke wijze het materieel strafrecht wordt gehandhaafd.

Let op!

Het formeel strafrecht wordt ook wel het strafprocesrecht genoemd.

Het materieel strafrecht beschrijft het strafbaar gedrag en de straffen en maatregelen die kunnen worden opgelegd.

Het formeel strafrecht beschrijft de bevoegdheden van politie en justitie, de rechten van de verdachte, het verloop van de terechtzitting, en de rechtsmiddelen.

1.5 De rechtsbronnen van het strafrecht

In deze paragraaf beschrijven we de belangrijkste rechtsbronnen van het strafrecht. Met de rechtsbronnen bedoelen we de vindplaatsen van het strafrecht. Waar zijn de regels van het strafrecht te vinden?

Wetten

De wet is de belangrijkste rechtsbron van het strafrecht. We vinden het strafrecht in verschillende wetten.

Wetboek van Strafrecht

Het grootste deel van het materieel strafrecht staat in het Wetboek van Strafrecht (Sr).

Het Wetboek van Strafrecht bestaat uit drie delen, die Boeken worden genoemd: Boek 1 bevat de Algemene bepalingen; dit zijn algemene regels die op alle strafbepalingen van toepassing zijn. Boek 2 bevat de Misdrijven en Boek 3 de Overtredingen. Voor het verschil tussen misdrijven en overtredingen verwijzen we naar hoofdstuk 2.

Wetboek van Strafvordering

In het Wetboek van Strafvordering (Sv) staat het formele deel van het strafrecht. We vinden er onder andere de rechten van de verdachte, de positie van de raadsman, de bevoegdheden van politie en justitie om strafbare feiten op te sporen, en de gang van zaken tijdens de rechtszitting. Ook regels over hoger beroep en dergelijke staan in het Wetboek van Strafvordering.